

УДК 343.343.5

Михайло Ігоревич ФІАЛКА,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри кримінального права і кримінології
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків, Україна)

ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ЯК СПОСІБ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

Статтю присвячено кримінально-правовому аналізу способу ухилення від військової служби шляхом підроблення документів. У межах наукового дослідження аналізується поняття підроблення документів і безпосередньо саме розуміння документа. Наголошується на важливості використання під час кримінально-правового аналізу та правозастосовчої практики поняття «офіційний документ». Пропонується вдосконалення цієї кримінальної норми шляхом заміни поняття «документ» на «офіційний документ».

Ключові слова: *військова служба, військовий обов'язок, ухилення, підроблення, документ, офіційний документ.*

Постановка проблеми. Розглядаючи проблему актуальності існування в кримінальному законодавстві тієї чи іншої кримінально-правової норми, на нашу думку, необхідно в першу чергу звертати увагу на частоту застосування цієї норми під час здійснення правосуддя. Відповідь на це запитання можна отримати завдяки аналізу статистичної інформації про застосування цієї кримінально-правової норми.

Говорячи про аналіз статистичної інформації, в цьому випадку

необхідно спиратись на два характерних аспекти: кількість облікованих кримінальних правопорушень за той чи інший період і кількість засуджених осіб за цей же період.

З метою з'ясування актуальності застосування на практиці положень статті 409 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом» ми обрали найбільш характерний період з 2013 р. по 2017 р.

Що стосується кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 409 КК України, то в 2013 р. зафіксовано 15 таких кримінальних правопорушень, в 2014 р. – 81, в 2015 р. – 57, в 2016 р. – 14, а в 2017 р. – 17 [1]. Водночас за статтею 409 КК України в 2013 р. було засуджено 11 осіб, у 2014 р. – 23, в 2015 р. – 92, а в 2016 р. – 25 [2].

Із зазначеної інформації видно, що ці показники мають певні коливання в межах досліджуваного періоду, а також демонструють певні власні тенденції. Так, абсолютна кількість облікованих кримінальних правопорушень фактично не змінилась, а кількість засуджених осіб за це суспільно-небезпечне діяння демонструє зростання з темпом майже в 2,3 рази в 2016 р. відносно 2013 р. Факт такої нестабільності кількості поставлених на облік кримінальних правопорушень і кількості засуджених осіб, свідчить про те, що у правоохоронних і судових органів під час кваліфікації злочинних діянь за ст. 409 КК України виникають певні проблеми. На нашу думку, складність у кваліфікації пов'язано з тим, що окремі положення диспозиції цієї норми потребують конкретизації.

Одним із таких моментів є підроблення документів як спосіб ухилення від несення обов'язків військової служби. Тому, враховуючи викладене вище, існує необхідність більш детального кримінально-правового аналізу способу ухилення від військової служби шляхом підроблення документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою кримінально-правової характеристики військових злочинів в різні часи займались такі науковці, як П. П. Богуцький, В. П. Бодаєвський, В. О. Бугаєв, С. І. Дячук, В. І. Косинюк, М. І. Мельник, М. І. Панов, М. М. Сенько, М. С. Туркот, М. І. Хавронюк, С. О. Харитонов та ін. Але в їх дослідженнях йшлося переважно про загальну кримінально-правову характеристику та кваліфікації такої категорії злочинів.

Метою статті є кримінально-правовий аналіз способу ухилення від військової служби шляхом підроблення документів та вироблення пропозицій щодо вдосконалення цієї кримінально-правової норми.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, для досягнення правильної кваліфікації суспільно-небезпечного діяння треба сформулювати декілька засад, а саме: реалістичне розуміння юридичного аналізу складу злочину; встановлення достовірних об'єктивно існуючих ознак злочину, тобто суспільно-небезпечного діяння; реалізацію достовірності відповідності юридично закріплених ознак складу злочину об'єктивно встановленим. Унаслідок цього кожен із цих аспектів має певне навантаження в цьому

процесі. Що стосується практики застосування кримінально-правової норми, що передбачає відповідальність за ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409 КК України), то в цьому випадку кримінально-правовий аналіз її обов'язкових ознак створює одну з важливих засад подальшої правильної кваліфікації таких суспільно-небезпечних діянь у межах правозастосовчої практики.

Спираючись на мету дослідження, ми не будемо акцентувати свою увагу на характеристиці всіх обов'язкових ознаках цього складу злочину, а зупинимось лише на аналізі способу ухилення від військової служби шляхом підроблення документів.

Для більш детального аналізу нам необхідно зупинитись на двох аспектах: безпосередньо на явищі «підроблення» й на понятті «документ».

У науковому просторі підроблення документів як загальне явище розуміють як повне виготовлення сфальсифікованого документа, так і часткову фальсифікацію змісту справжнього документа. В останньому випадку (так звана переробка) перекручення істини відбувається шляхом внесення у документ неправдивих відомостей (виправлення, внесення фіктивних записів, знищення частини тексту, витравлення, підчистка, змивання, підроблення підпису, переклеювання фотографії, нанесення на документ відбитка підробленої печатки тощо). Підроблення документа становлять, наприклад, дії особи, яка, скориставшись бланком підприємства або організації, на якому є підпис уповноваженої особи, заповнює його відповідним текстом. Поняттям підроблення документа охоплюється і внесення неправдивих відомостей у вже підроблений документ (наприклад, особа, придбавши підроблене посвідчення водія, вклеює у нього свою фотографію). Якщо особа підроблює відбиток штампу або печатки, її дії слід вважати підробленням документа, оскільки вказаний відбиток є необхідним реквізитом документа (О. О. Дудоров [3, с. 96–97]; Н. М. Парасюк [4, с. 266] та С. С. Тучков [5]).

Крім того, тлумачення такого явища, як підроблення документів, міститься безпосередньо в самому КК України в окремих його нормах. Так, наприклад, у диспозиції частини 1 ст. 205-1 КК України вказано, що підроблення – це внесення в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця, завідомо неправдивих відомостей. Водночас службове підроблення (ч. 1 ст. 366 КК України) визначається як складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей та інше підроблення офіційних документів.

Що стосується підроблення документів з метою подальшого ухилення від виконання військового обов'язку, то в науковому просторі також сформувався чітка точка зору з цього приводу. Як наголошує М. І. Карпенко, підроблення документів як спосіб ухилення полягає в тому, що військовослужбовець подає командирю (начальнику) сфабрикований або підроблений ним самим чи іншою особою документ з метою отримання звільнення від несення обов'язків з військової служби. Це може бути

виражено, скажімо, у пред'явленні фіктивної телеграми про смерть чи тяжку хворобу батьків з метою отримання відпустки, підробленого свідоцтва про рік народження з метою дострокового звільнення з військової служби тощо. У всіх випадках підробка полягає у невідповідності дійсності зазначених у документі подій та обставин, посилаючись на які військовослужбовець клопоче про тимчасове або постійне звільнення його від виконання військових обов'язків [6, с. 60].

Аналогічної думки дотримується і С. О. Харитонов, за твердженням якого підроблення документів полягає у тому, що військовослужбовець з метою отримати звільнення від виконання обов'язків військової служби подає відповідному командирі (начальнику) документ (підроблений або неправдиво виготовлений), в якому містяться неправдиві відомості, та на його підставі отримує постійне чи тимчасове звільнення від служби [7, с. 69].

Наприклад, за вироком Біляївського районного суду Одеської області від 11 квітня 2016 р. дії Особи-1, військовослужбовця, були кваліфіковані за ч. 1 ст. 409 КК України як ухилення від військової служби шляхом підроблення документів. Як вказано у вироку, він звернувся у відділення особового складу із письмовим рапортом про звільнення з лав Збройних Сил України за станом здоров'я та через небажання надалі проходити військову службу, додавши до рапорту рішення військово-лікарської комісії у формі свідоцтва про хворобу, яке видається установою (лікувальним закладом) і надає право бути звільненим від обов'язків. Цей документ виявився підробленим, оскільки містив у собі завідомо неправдиві відомості про номер, дату, вид захворювання та неправдивий висновок комісії про непридатність до військової служби у мирний час, обмежену придатність у військовий час. Унаслідок цього в серпні 2014 р. згідно з наказом командира частини цей військовослужбовець був звільнений з військової служби у запас Збройних Сил України за станом здоров'я [8]. Цей приклад демонструє нам, яким чином на практиці може відбуватись ухилення від військової служби шляхом підроблення документів.

З іншого боку, коли йдеться про спосіб ухилення від військової служби шляхом підроблення документів, то певною мірою виникає питання розуміння поняття документу під час кваліфікації суспільно-небезпечного діяння.

Слово «документ» (лат. *dokumentum* – зразок, доказ, свідчення) походить від дієслова «*dokere*» – вчити, навчати [9, с. 24].

У російську мову, як і в українську, слово «документ» прийшло ще за часів Петра I як позичене з німецької та польської мови – в значенні письмового доказу.

На початку ХХ-го століття воно мало два значення:

- 1) будь який папір, складений законним чином, який може служити доказом прав на що-небудь або на виконання будь-яких обов'язків;
- 2) узагалі будь-яке письмове свідчення.

Протягом декількох століть поняття «документу» пройшло певний період становлення та розвитку. На цьому шляху були етапи зльоту та

падіння, на яких термін «документ» тлумачили як у широкому, так і у вузькому розумінні.

На сучасному етапі розвитку людства стосовно документу використовується термінологія більш-менш стабілізована, але водночас навіть у законодавчих актах України та інших держав це поняття тлумачиться по-різному та з деякими розбіжностями.

Так, наприклад, Закон України «Про інформацію» розглядає термін «документ» як матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі [10].

Водночас Закони України «Про обов'язковий примірник документів» [11] та «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [12] указують на те, що документ – це матеріальна форма одержання, зберігання, використання й поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіно-, фотоплівці, оптичному диску або іншому носієві.

На перший погляд, різниці в цих двох визначеннях немає, але якщо їх порівняти, можна встановити, що обсяг поняття документу в процесі розвитку відносин у суспільстві поступово збільшується.

Що стосується визначення поняття документу в науковому просторі, то в цьому випадку, так само, як і на законодавчому рівні, єдиної думки немає. Якщо розглянути, яким чином дається визначення документу в словниках різних авторів і різних видань, ми можемо побачити, що в кожному з них цей термін тлумачиться інакше. Так, наприклад, В. В. Яременко та О. М. Сліпущко розглядають документ як: «1. Діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на що-небудь, служить доказом чого-небудь, акт, протокол. Все те, що підтверджує що-небудь. 2. Письмове свідоцтво, що офіційно підтверджує особу. 3. Письмовий твір, грамота, рисунок і т. ін. як свідчення про щось історичне, важливе» [13, с. 581].

Автори Популярної юридичної енциклопедії тлумачать поняття «документ» як матеріальний носій інформації, призначений для її обробки і передачі в часі і просторі. «Відомості, що містяться в документі, мають бути прийнятними для обробки людиною або машиною й мати згідно з чинним законодавством правове значення» [14, с. 124].

У свою чергу, Юридична енциклопедія трактує поняття документу як «матеріальну форма відображення, поширення і зберігання інформації, яка надає їй юридичної сили» [15, с. 276].

А. П. Загнітко та І. Г. Данилюк визначають документ як результат відображення конкретної інформації на спеціальному матеріалі за визначеним стандартом уніфікації чи відповідною формою [16, с. 37].

В. Ю. Шепітько в Енциклопедичному словнику трактує документ з точки зору криміналістики як «матеріальний об'єкт, у якому зафіксовано відомості про які-небудь факти, що відбулися чи передбачувані» [17, с. 71]. Водночас І. В. Гора та В. А. Колесник указують на те, що документ є одним з видів «матеріальних носіїв зафіксованої у ньому інформації, яка має значення для вирішення правових, організаційних, пошукових та пізнавальних завдань у кримінальному судочинстві» [18, с. 78].

Я. Кавторєва визначає документ як «матеріальний об'єкт з інформацією, закріпленою створеною людиною способом для її передачі в часі та просторі» [19, с. 7–10].

На міжнародному рівні найбільш загальним є визначення документу як записаної інформації, яка може бути використана як одиниця в документаційному процесі. Таке визначення розроблено та затверджено Міжнародною організацією по стандартизації за участі Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій, Міжнародної федерації по документації, Міжнародної ради по архівам і Міжнародної організації по інтелектуальній власності.

Різноманітність існуючих тлумачень цього поняття обумовлено сферою використання, часом дослідження та вимогами, що висуваються до документів, їх значенням та іншими факторами. Це поняття широко використовується в усіх сферах діяльності людини в суспільстві. Майже в кожній галузі суспільного спілкування є одна або декілька версій його розуміння та тлумачення у відповідності до специфіки тих об'єктів, яким надається статус документа.

Водночас необхідно чітко усвідомлювати той факт, що документ є основною одиницею офіційно-ділового стилю, який характеризується суворою послідовністю викладу інформації. Як ми вже зазначали, вони використовуються в різних галузях і сферах людської діяльності і галузях знань.

У свою чергу, всі документи, що належать до офіційно-ділового стилю та застосовуються в цей час підприємствами, організаціями та установами в їхній діяльності, можна класифікувати за такими основними ознаками: за способом фіксації інформації (письмові, графічні, фотодокументи, відеодокументи, акустичні документи, оптичні, лазерні, електронні); за призначенням (організаційні, розпорядчі, інформаційні, кадрові, довідково-інформаційні, обліково-фінансові, господарсько-договірні); за застосуванням або найменуванням (накази, положення, протоколи, правила, статuti, звіти, заяви, акти тощо); за формою (стандартні, індивідуальні); за ступенем складності (прості, складні); за місцем складання (зовнішні, внутрішні); за термінами виконання (звичайні, термінові, дуже термінові); за походженням (офіційні (службові), приватні (особисті)); за ступенем гласності (для загального користування, для службового користування, таємні, цілком таємні, особливої важливості); за юридичною чинністю (справжні, підроблені); за стадіями створення (чернетки, оригінали, копії: відпуск, витяг, дублікат); за терміном збереження (тимчасового (до 10 років), тривалого (понад 10 років), постійного терміну збереження); за родом діяльності (плануючі документи; стандарти і технічні умови; документи первинного обліку, документи по ціноутворенню, звітно-статистичні документи, конструкторські документи, технологічні документи тощо).

Інакше кажучи, вищезазначена класифікація документів дає нам чітке розуміння про факт широкого застосування терміна «документ» у різноманітних сферах людської діяльності.

Якщо повернутись до диспозиції ст. 409 КК України, виникає питання: яке розуміння документу має на увазі законодавець? Також не зовсім зрозуміло, як можна ухилитись від виконання військового обов'язку шляхом підроблення, наприклад, або звітно-статистичного документу, або конструкторського документу, або фотодокументу, або відеодокументу тощо.

Через це використання в диспозиції ст. 409 КК України терміна «документ», на нашу думку, є певною мірою не повною мірою доречним. Про що йдеться? Так, наприклад, військовослужбовець із метою ухилитись від несення обов'язків військової служби фальсифікує, а точніше – підроблює, ті чи інші письмові записи, фотокартки, відеозаписи або комп'ютерні файли і в подальшому надає їх як обґрунтування неможливості виконувати обов'язки військової служби чи то тимчасово, чи то остаточно. При цьому, з точки зору згаданих нами раніше законодавчих актів України, всі ці матеріальні носії будуть формально вважатись документами. Але водночас їх неможливо долучити до матеріалів кримінального провадження як доказ підроблення документу. У кращому випадку все це можна буде обґрунтувати як ту чи іншу форму обману й розглянути її як певний спосіб ухилення від несення обов'язків військової служби.

Справа полягає в тому, що правозастосовчі органи під час кваліфікації таких суспільно-небезпечних діянь використовують поняття документа у вузькому сенсі слова, а саме мають на увазі окремий вид документа – офіційний документ.

При цьому поняття офіційного документу закріплено в Примітці до ст. 358 КК України [20], за якою під офіційним документом слід розуміти «документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи-докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, зокрема самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити».

Це поняття розставляє, як то кажуть, всі крапки над «і». Справа в тому, що для того, щоб припинити виконання військовослужбовцем свого військового обов'язку, повинні існувати ті чи інші законні підстави, які, в свою чергу, повинні бути підтверджені тими чи іншими офіційними документами. Тому весь цей законний процес пов'язано з існуванням офіційних документів, а саме різноманітних довідок, наказів, розпоряджень тощо. Проаналізувавши судову практику, ми зробили висновок про те, що правозастосовчі органи під час кваліфікації таких кримінальних правопорушень на різних стадіях користуються терміном «офіційний

документ». З метою усунення цієї розбіжності між законодавчим закріпленням і практикою застосування розглядуваної статті вважаємо за доцільне внести зміни до положень диспозиції ст. 409 КК України шляхом заміни терміну «документ» на термін «офіційний документ».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумок викладеному вище матеріалу, хотілось наголосити на тому, що ухилення військовослужбовців від несення обов'язків військової служби шляхом підроблення документів у сучасній правозастосовній практиці існує й демонструє певне статистичне зростання. Це, по-перше. По-друге, буквальне використання під час опису способу ухилення терміну «документ», на нашу думку, створює певну небезпеку помилкової або неповної кваліфікації таких суспільно-небезпечних діянь. По-третє, ми пропонуємо внести зміни до положень диспозиції ст. 409 КК України шляхом заміни терміну «документ» на термін «офіційний документ», а до цього часу в межах тлумачення та правозастосування – використовувати юридично закріплений термін «документ» у значенні об'єктивно існуючий «офіційний документ».

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2013–2017 рр.) : статистична інформація Генеральної прокуратури України // Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (дата звернення: 26.08.2018).

2. Звіт про склад засуджених: форма 7 (2013–2016 рр.) : статистична інформація Судової влади України // Судова влада України. URL: http://court.gov.ua/sudova_statystyka (дата звернення: 26.08.2018).

3. Дудоров О. О. Проблеми кримінальної відповідальності за підроблення документів. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2010. № 3. С. 90–103.

4. Парасюк Н. М. Юридичний аналіз підроблення документів, штампів, печаток та бланків, їх збут, використання підроблених документів за Кримінальним кодексом України. *Університетські наукові записки*. 2008. № 3. С. 262–268.

5. Тучков С. С. Визначення підроблення за Кримінальним кодексом України. *Право і безпека*. 2003. № 2. С. 144–148.

6. Карпенко М. І. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом: окрема методика розслідування злочинів, передбачених ст. 409 Кримінального кодексу України. *Юридична наука*. 2013. № 12. С. 58–77.

7. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) : навч. посіб. / за ред. М. І. Панова; Г. М. Анісімов, Ю. П. Дзюба, В. І. Касинюк та ін. Харків : Право, 2011. 184 с.

8. Вирок Біляївського районного суду від 8 лютого 2016 р. Справа № 496/192/16-к. Провадження № 1-кп/496/71/16 // База даних ЄРДР. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55558263> (дата звернення: 09.09.2018).

9. Кушнарченко Н. Н. Документоведение : учебн. 4-е изд., испр. Киев : Знання, 2003. 459 с.
10. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2658-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 10.09.2018).
11. Про обов'язковий примірник документів : Закон України від 09.04.1999 № 595-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14> (дата звернення: 10.09.2018).
12. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.09.2018).
13. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х т. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. Київ : Аконт, 2001. Т. 1: А-К. 862 с.
14. Популярна юридична енциклопедія / кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер.) та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 528 с.
15. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1999. Т. 2: Д-Й. 744 с.
16. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. Донецьк : БАО, 2004. 480 с.
17. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / за ред. акад. НАН України В. Я. Тація. Харків : Право, 2001. 560 с.
18. Гора І.В., Колесник В.А. Криміналістика: посіб. для підготовки до іспитів. Київ: Вид. Паливода А.В., 2003. 146 с.
19. Кавторєва Я. Документооборот: організація та ведення. 3-тє вид. допов. Харків : Фактор, 2000. 164 с.
20. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 11.09.2018).

Стаття надійшла до редакції 07.09.2018

Михаил Игоревич ФИАЛКА,
кандидат юридических наук, доцент
(Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, Украина)

ПОДДЕЛКА ДОКУМЕНТОВ КАК СПОСОБ УКЛОНЕНИЯ ОТ ВОЕННОЙ СЛУЖБЫ (УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ)

Статья посвящена уголовно-правовому анализу способа уклонения от военной службы путем подделки документов. В рамках научного исследования анализируются понятие подделки документов, а также понятие непосредственно самого документа. Делается ударение на

важности использования во время уголовно-правового анализа и правоприменительной практики понятия «официальный документ». Предлагается усовершенствовать данную уголовно-правовую норму путем замены понятия «документ» на «официальный документ».

Ключевые слова: военная служба, воинские обязанности, уклонение, подделка, документ, официальный документ.

Mikhail I. Fialka

Candidate of Law, associate Professor

(Kharkov National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

FALSIFYING DOCUMENTS AS A WAY OF DENYING FROM A MILITARY SERVICE (CRIMINAL-LEGAL ANALYSIS)

The article is devoted to the criminal-legal analysis of the method of evading military service by falsifying documents. In this scientific research, we analyzed the concept of falsification of documents, as well as the concept of the document itself. It is very important to use the concept of «official document» in time for criminal law analysis and law enforcement practice. We proposed to improve this criminal law by replacing the concept of «document» with «official document».

Key words: military service, military duties, evasion, forgery, document, official document.